

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Татарнікової Тетяни Олександрівни
«Комплексний механізм формування внутрішньої безпекової політики»,
подану до захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради
Д 64.062.09 у Національному аерокосмічному університеті «Харківському
авіаційному інституті» на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління
за спеціальністю 25.00. 05 – державне управління у сфері державної безпеки
та охорони громадського порядку

Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність докторського дисертаційного дослідження обумовлена тим, що зміст забезпечення внутрішньої безпеки як діяльності, що здійснюється в установленому порядку та із застосуванням засобів і методів забезпечення безпеки, насамперед залежить від цілей безпеки. Останні визначаються, виходячи з потреб суспільства в конкретний історичний період і відповідно до існуючих можливостей (людські, матеріальні, фінансові та інші ресурси) їх досягнення.

Становлення політики безпеки, як довготривалої програми забезпечення державно-національних інтересів зв'язано з реалізацією стратегічних національних пріоритетів здійснення інноваційних перетворенні, збереження територіальної цілісності і суверенітету держави, визначених в рішенні Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України».

Необхідність пізнання нових тенденцій розвитку державно-управлінської сфери і пошуку нових підходів до розробки і реалізації політичної стратегії сучасної України обумовлена викликами глобалізації,

політичними ризиками в макро- і мікрополітичному середовищі. Важливою науковою проблемою є розгляд ментальних основ безпеки суспільства, особи і держави, регіональної специфіки формування, а також дискурсивного конструювання політичної реальності. Значимим для науки і практики виступає питання про те, як держава вибудовує пріоритет національної безпека та аспекти внутрішньої політика, визначає стратегію модернізації владних інститутів, формує ефективні механізми забезпечення безпеки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в науково-дослідному центрі Національного університету цивільного захисту України в межах науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні підходів та визначення напрямів удосконалення комплексний механізм формування внутрішньої безпекової політики.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі інформаційно-нормативної бази, законодавчих актів України, вітчизняних і зарубіжних публікацій.

Методологічну основу дисертаційного дослідження становлять такі загальнонаукові й спеціально-наукові методи:

історичний підхід – для характеристики етапів розвитку внутрішньої безпекової політики щодо переваги тих чи інших механізмів державного управління;

метод декомпозиції – для розкриття мети дослідження й постановки завдань;

абстрактно-логічний метод – для аналізу літературних джерел, теоретичного узагальнення й формування висновків;

гіпотетико-дедуктивний і аксіоматичний методи пізнання – для обґрунтування й підтвердження правильності методології дисертаційного дослідження;

метод статистичного аналізу – для з'ясування сучасного стану розвитку внутрішньої безпекової політики;

метод системно-структурного аналізу – для розгляду структури й компетенції органів державної виконавчої влади в досліджуваній сфері;

соціологічний і категоріальний методи – для оцінки значущості впливу окремих факторів на результативність діяльності з забезпечення безпекової політики;

детермінантний метод аналізу – для визначення складових методології управління безпекою суспільства та держави, а саме: категорій, принципів, норм, цінностей;

метод емпіричного дослідження – для визначення специфіки управління безпекою суспільства та держави на державному та регіональному рівнях;

порівняльно-описовий метод – для порівняння вітчизняної та зарубіжної практики управління безпекою суспільства та держави на державному й регіональному рівнях;

структурно-функціональний аналіз – для систематизації складових комплексного механізму управління безпекою суспільства та держави;

програмно-цільове й індикативне планування – для окреслення перспектив розвитку складових безпеки України.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України,

матеріали Міністерства освіти і науки України, наукові публікації українських й зарубіжних вчених.

Ознайомившись з дисертацією, зазначимо, що робота відрізняється змістовністю, логічною побудовою викладенням матеріалу, комплексним розкриттям досліджуваної проблеми.

Наукова новизна дисертаційної роботи й отриманих результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуальної наукової проблеми в державно-управлінській галузі відносно теоретико-методологічного обґрунтування й розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення і реалізації комплексного механізму формування внутрішньої безпекової політики.

Найбільш значущими результатами дослідження, що становлять наукову новизну, розкривають суть роботи та виносяться на захист, є такі.

Автором *вперше* запропонована і обґрунтована концепція формування безпекового суспільства, що заснована на аналітичних категоріях конфліктології, які описують взаємодію суспільства і держави з позицій політичного реалізму через вплив сучасної системи багатопартійності політичного життя суспільства і його самосвідомості на розвиток цивільних ініціатив, та вплив державно-управлінських систем в економіці держави і організаційно-соціальної структури суспільства на розвиток демократичних засад, через залежність формування цивілізованого громадянського суспільства від ефективності національної безпеки і активності міжнародної діяльності, як держави, так і її громадських інститутів.

Також було визначено теоретико-методологічні параметри дослідження чинників формування безпеки особи, суспільства і держави, концептуалізація логіки дослідження соціально-політичних чинників і структурних елементів безпеки і політичної безпеки, та виявлення соціального контексту політико-юридичних та нормативно – правових уявлень про внутрішню безпеку в державі, та обґранкувано політико-конфліктна, нормативна і управлінська

інституціоналізації соціалізації безпеки і політичної безпеки в сучасній державі, через розкриття соціальних детермінант становлення і перспективного розвитку безпеки і політичної безпеки в посттранзитивних процесах демократизації українського суспільства, та впливу соціально-політичного інструментарію на зміцнення безпеки.

В процесі дисертаційного дослідження було *удосконалено*:

системно-мережевий підхід до створення системи безпеки, що має можливість адекватно реагувати на зовнішні і внутрішні небезпеки, загрози, ризики і виклики, здатну до випереджаючої адаптації та встановлення нових «правил заборони», викликаних динамічними соціальними змінами під впливом глобалізації і напрями забезпечення безпеки держави в умовах глобальних динамічних змін, які пропонується будувати на основі системно-мережевого підходу, згідно з яким держава, суспільство, сім'я, особа розглядаються як взаємозв'язані, взаємозалежні елементи внутрішньої безпеки, яку вони забезпечують спільно скоординованими когерентними діями, переходячи від культури реагування до культури запобігання;

інструментарій забезпечення внутрішньої безпеки, яка розглядається як частину глобальної безпеки і є системою взаємного захисту інтересів особи, сім'ї, суспільства, через мережі соціальної основи для об'єднання інститутів громадянського суспільства – міжнародних, урядових, некомерційних, приватних в прагненні досягнення загальних цільових орієнтирів і реалізації їх інтересів.

У роботі *набули подальшого розвитку*:

формування критеріїв безпеки, ключовим з яких є здатність держави підтримувати свою цілісність, тобто нормальне функціонування в умовах дії зовнішнього середовища і внутрішніх флуктуацій;

досвід організацій глобального громадянського суспільства в процесах безпекового світоустрою, та виявлені політичні проблеми використання потенціалу глобального громадянського суспільства для цілей глобальної

безпеки геокультурного характеру, в основі яких відставання існуючої культури взаємодії лідерів держав з інститутами громадянського суспільства, їх небажання знаходитися під контролем громадськості, відсутність механізмів інтеграції, а також недостатня розвиненість гуманітарних технологій;

система взаємодії між органами влади і інститутами громадянського суспільства, що має здатність самозбереження і безпечного саморозвитку в умовах інтенсивних соціальних змін на основі принципів взаємодії, де зазначаються основні завдання і напрями боротьби з міжнародним тероризмом, та визначені можливі і ресурси, а також учасники реалізації ефективної політики в області безпечного світоустрою в умовах демократії.

Розділи власних досліджень адекватно розкривають поставлені задачі містять посилання на власні публікації.

Отже, у дослідженні наведено нове вирішення наукової проблеми обґрунтування теоретико-методологічних засад та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів формування внутрішньої безпекової політики.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та рефераті

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних наукових конгресах та науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 26 наукових працях, із них: 5 – статтях у виданнях які включені до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, 16 – статтях у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, категорії Б, а також 5 тезах матеріалів науково-практичних конференцій.

Тематика наукових праць в повній мірі відображає всі розділи рецензованої дисертації.

Оцінка оформлення дисертації

Зміст дисертації повністю корелюється з темою, та повністю розкриває її. Дисертація й реферат оформлені відповідно до чинних вимог. Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації.

Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає існуючим стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела. Реферат дисертаційної роботи повною мірою розкриває зміст проведеного дослідження і не містить інформації, відсутньої в дисертації. Структура дисертації повністю узгоджується з її новизною, метою і завданням дослідження, наукові положення викладені достатньо логічно і конкретно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах власних авторських досліджень.

В цілому дисертаційна робота та реферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймаються.

Практичне значення дисертаційної роботи

Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури, в роботі державних України, у практичній роботі щодо створення програм розвитку галузі сил безпеки та оборони.

Практичне значення одержаних результатів забезпечується їх використанням у діяльності Хмельницької обласної державної адміністрації при розробці програми безпекового простору взаємодії та розвитку територіальних громад (довідка про впровадження № 101/26-14-10122/25 від 08.10.2025 р.).

Теоретичні розробки та практичні рекомендації надані при виконанні дисертаційного дослідження використовуються в роботі та службовій

діяльності Головного слідчого управління Національної поліції України (Акт впровадження № 116647-2025 від 04.12.2025 р), та Хмельницького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (довідка про впровадження №19/123-7845 від 10.09.2025 р).

Пропозиції та наукові нароби автора використовуються в Плані реалізації Стратегії розвитку Служби безпеки України на 2025 – 2030 роки (довідка про впровадження від 16.10.2025 р.)

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

1. В дисертації досить докладно аналізуються зарубіжні підходи до формування та імплементації передових практик забезпечення внутрішньої безпекової політики України, але не зрозуміло які переваги зарубіжного законодавства треба перейняти для реалізації в Україні.

2. В дисертаційній роботі досить фрагментарно розглянуто правовий механізм забезпечення внутрішньої безпекової політики України.

3. Потребують додаткової деталізації рівні розробки комплексного підходу до модернізації системи підготовки кадрів державної служби як суб'єкта формування внутрішньої безпекової політики.

4. Залишилися не розкритою в рефераті дисертаційного дослідження пропозиція автора стосовно критеріїв оцінки ефективності механізмів формування внутрішньої безпекової політики.

5. Реферат дисертаційного дослідження досить насичений графічними зображеннями, але в ньому бракує статистичного матеріалу.

Однак висловлені зауваження не знижують наукової цінності та практичного значення дисертаційної роботи і не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок

Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Татарнікової Тетяни Олександрівни «Комплексний механізм формування внутрішньої безпекової політики», відповідає вимогам МОН України, постанові Кабінету міністрів України «Про порядок присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» від 17 листопада 2021 р. № 1197 а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Офіційний опонент:

Начальник центру організації та координації наукової та інноваційної діяльності Національної академії Національної гвардії України
доктор наук з державного управління, професор

Сергій БЕЛАЙ

Підпис професора Беляя засвідчую

Т.в.о. першого заступника начальника Національної академії
Національної гвардії України з навчально-методичної та наукової роботи
кандидат військових наук, професор

Володимир ТРОБЮК